

N:o 3.

Ank. till Riksd. kansli den 23 juni 1887, kl. 2 e. m.

Sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående nytt riksdags- och nytt riksbankshus m. m.

Uti en till Riksdagen aflåten och till sammansatta utskottets förberedande handläggning öfverlemnad proposition (n:o 33) har Kongl. Maj:t föreslagit, att Riksdagen måtte besluta:

1:o) att en för inrymmande af Riksdagen, riksbanken, riksgäldskontoret och justitieombudsmansexpeditionen afsedd byggnad må uppföras å vestra delen af Helgeandsholmen;

2:o) att Artilleriplanen, eller den del af Artillerigården, som är belägen emellan Riddare-, Artilleri-, Kaptens- och Sibyllegatorna, äfvensom erforderlig del af tomten n:o 6 i kvarteret Bodarne må, efter afördjande af det å Artilleriplanen befintliga förra artilleristallet, disponeras för uppförande af nytt hofstall, med rätt för Kongl. Maj:t att, för beredande af tjenligare byggnadsplats för hofstallsanläggningen, med Stockholms stad träffa uppgörelse om utbyte af det för ändamålet erforderliga jordområde mot vederlag antingen af annan mark vid Artilleriplanen eller ock, efter skeende uppskattning, af motsvarande del af myntverkets till gata afsedda tomt;

3:o) att Riksdagens och riksgäldskontorets nuvarande hus må efter Riksdagens och riksgäldskontorets afflyttning från desamma disponeras för inrymmande deri af sådana statens embetsverk, hvilka sakna egen lokal;

4:o) att såsom godtgörelse för upplåtelse af tomt å Helgeandsholmen för den del af ofvan omförmälda byggnad, som är afsedd att inrymma riksbanken, äfvensom för uppförande af ifrågavarande del af byggnaden må af riksbankens medel till fonden för nytt riksdagshus öfverlemnas ett belopp af 1,200,000 kronor, äfvensom att efter samma byggnadsarbetes fullbordande dispositionsrätt öfver riksbankens nuvarande tomter med derå befintliga byggnader tillägges statsverket;

5:o) att fullständiga ritningar med kostnadsförslag till ofvan omförmälda byggnad å Helgeandsholmen må genom Kongl. Maj:ts försorg upprättas och derefter till Riksdagen öfverlemnas, samt att de för upprättandet af ifrågavarande ritningar och kostnadsförslag erforderliga utgifter må få af tillgångarne i fonden för nytt riksdagshus bestri-
das; samt

6:o) att af samma fond må utgå *dels* de belopp, som kunna i vederbörlig ordning varda bestämda att erläggas i lösen för basarbyggnaden å Norrbro och den i Norrström utmed Helgeandsholmens norra strand befintliga tvättinrättning, *dels* intill ett belopp af högst 990,000 kronor kostnaden för uppförande af nytt hofstall å Artilleriplanen äfvensom af högst 80,000 kronor för uppförande eller anordnande på annat sätt af ett vaktstall i kongl. slottets närhet, *dels* ock de till sammanlagdt 55,000 kronor beräknade kostnaderna för ersättande af det för landtförsvarets behof disponerade förra artilleristallet vid Artilleriplanen och för inlösen af byggnaderna å egendomen n:o 6 i kvarteret Bodarne.

Vid den kongl. propositionen är såsom bilaga fogadt utdrag af protokollet öfver finansärenden den 13 maj innevarande år. I öfrigt hänvisande till detsamma, vill utskottet endast i korta drag redogöra för dess hufvudsakliga innehåll.

Sedan föredragande statsrådet till en början (å sidd. 4 och 5) erinrat om de, med anledning af det nuvarande riksdagshusets bristfälliga beskaffenhet och de nuvarande bankhusens otjenlighet för sitt ändamål, väckta förslag till ombyggnad af det förra och nybyggnad af dem samtliga, påminner statsrådet om Riksdagens skrivelse till Kongl. Maj:t den 10 juni 1883 (n:o 65) med anhållan att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, hvar och huru lämplig byggnadsplats eller lämpliga byggnadsplatser för nytt riksdagshus och nytt riksbankshus kunde beredas, samt låta utarbета ritningar och kostnadsförslag i berörda hänseenden äfvensom utreda såväl, huruvida i sådant fall icke nuvarande riksdagshus kunde till riksarkiv eller annat statens ändamål användas, som ock öfriga med omförmälda byggnadsförslag på ett eller annat sätt sammanhängande frågor.

Sedan med anledning af berörda skrifvelse en komité blifvit till-satt för afgifvande af utredning och förslag i det begärda afseendet, hade denna komité den 29 november 1884 i frågorna afgifvit utlåtande, för hvars innehåll statsrådet derefter redogör (sidd. 6—10). Deraf in-hemtas, att komitén ansett, att af föreslagna byggnadsplatser för nytt riksdagshus endast platserna å Riddarholmens vestra del, Helgeands-holmen, teatertomten, Artilleriplanen samt två platser å Skeppsholmen, den ena å holmens norra del vester om uppfartsvägen från bron och den andra söder om kyrkan, borde komma under närmare öfvervägande, samt att med afseende derå att Riksdagen i ofvannämnda skrifvelse, som föranledt komiténs nedsättande, förklarar sig icke anse lämpligt att i den begärda utredningen inbegripa frågorna om Helgeandsholmens ordnande och nytt hofstalls anskaffande, komitén emellertid funnit sig förhindrad att uttala ett omdöme om hvad som kunde tala för eller emot Helgeandsholmen såsom plats för riksdagshus med eller utan riksbank, men att, då komitén funnit sig böra framlägga fullständiga jemförande beräkningar öfver kostnaderna för dels anskaffande och ordnande af de platser, som ansetts förtjena närmare undersökning såsom byggnadstomter för riksdagshuset, dels byggnadens grundläggning derstädes, komitén utsträckt dessa jemförande kostnadsberäkningar med dertill hörande utredningar till Helgeandsholmen, på det att angående denna holme måtte föreligga siffror, som vore fullt jemförliga med dem, som afsåge de öfriga byggnadsplatserna.

Vid valet af de föreslagna byggnadsplatserna hade komitén ut-talat sig för endera af de alternativt uppgifna platserna å Skeppsholmen. På ofvan angifvet skäl hade Helgeandsholmen uteslutits från jemförelsen, men i afgifna reservationer hade emellertid fem af komi-téns tio ledamöter förklarar sig anse Helgeandsholmen vara den plats, som företrädesvis egnade sig till byggnadsplats för nytt riksdagshus.

Efter att (sid. 10) hafva upplyst, att den vid 1884 års riksdag bildade fond för nytt riksdagshus den 3 januari innevarande år vuxit till 2,488,973 kronor 29 öre, hvilket borde utgöra en maning att nu skrida till realiserandet af de länge sväfvande byggnadsplanerna, samt vidare (sid. 11) såsom ett ytterligare skäl dertill framhållit den omständig-het, att statsverket nu årligen måste utgifva hyror för beredande af lokal åt de embetsverk, som sakna egen sådan, men hvilka, derest nytt riksdagshus komme till stånd, kunde inrymmas i det nuvarande riksdagshuset, erinrar statsrådet å sid. 12 om de fördelar, som skulle vinnas genom en sambyggnad af det blifvande riksdags- och riks-bankshuset, samt uppdrager derefter en jemförelse emellan de platser, som under denna frågas behandling blifvit nämnda såsom egnande sig

för uppförandet af nytt riksdagshus. Statsrådet kommer dervid (sid. 15) till det resultat, att vestra delen af Helgeandsholmen i måhända högre grad än någon annan plats inom hufvudstaden förenar alla de egenskaper, som böra förefinnas hos en för ett riksdags- och riksbankshus afsedd byggnadsplats. De betänkligheter ur skönhets synpunkt, man anfört emot Helgeandsholmens användande till sådan, bemöter statsrådet derefter (sid. 16), under anförande att, då den afsedda byggnaden komme att förläggas så långt åt vester på holmen, att slottets vestra flygel icke skulle till någon del bortskymmas från sydöstra hörnet af arffurstens palats, samt byggnaden således icke på något sätt skulle ligga inträngd mot slottet och derjemte hållas i en annan, fullt själfständig stil, någon farhåga icke torde vara för handen att slottet och den nya byggnaden skulle i arkitektoniskt hänseende menligt inverka på hvarandra. Hvad åter beträffade frågan om, huruvida Helgeandsholmen skulle taga sig bättre ut, ordnad endast såsom park än såsom bebyggd med ett monumentalt riksdagshus med en planterad och stilfullt anordnad plats framför fasaden, ungefärligen af Gustaf Adolfs torgs storlek, vore densamma beroende på hvars och ens olika smak. Det senare alternativet hade öfverintendenten H. Zettervall i sin vid byggnadskomiténs betänkande fogade reservation med värme förordat. Huru än svaret på denna smakfråga utfölle, ansåge statsrådet det emellertid gifvet, att en hänsyn af denna art icke kunde utgöra ett giltigt hinder för staten att för sina ändamål och på ett sätt, som af ingen borde kunna sägas medföra platsens vanprydande, använda sin ifrågavarande dyrbara egendom.

För Stockholms stad, fortsätter statsrådet, skulle Helgeandsholmens utseende till byggnadsplats för riksdags- och riksbanksbyggnad medföra den fördel, att den länge och lifligt omtvistade frågan om nämnda holmes ordnande omsider vunne sin lösning; och om än ordnandet enligt sakens natur icke kunde ske på ett sätt, som tillfredsstälde allas åsigter om det i detta afseende i och för sig rigtigaste, kunde meningarna icke vara delade derom, att holmens befriande från de förfallna och vanprydande byggnader, som nu upptaga densamma, och dess bebyggande med en monumental byggnad inom smakfullt anordnade omgifningar måste i hög grad bidraga till stadens förskönande.

Derefter börjar (sid. 17) en redogörelse för de kostnader, som skulle blifva en nödvändig följd af Helgeandsholmens utseende till byggnadsplats för riksdags- och riksbankshuset. Samtliga å holmen vester om Norrbro nu befintliga byggnader måste undanrödjas, nemligen kongl. hofstallet jemte de till bostäder för stallpersonalen disponerade, staten tillhöriga tomterna n:ris 1 och 2 i kvarteret Norrbro, de Hans Maj:t

Konungen enskildt tillhöriga tomterna n:ris 3, 4, 5 och 6 i samma kvarter, basarbyggnaden vid Norrbro äfvensom en i Norrström utmed holmens norra strand befintlig, för kongl. hofvets räkning använd tvättinrättning.

Beträffande de Hans Maj:t Konungen enskildt tillhöriga tomterna inhemtas vidare af statsrådsprotokollet (sid. 17), hurusom Hans Maj:t Konungen vid ärendets föredragning behagat yttra:

»Då Jag vid arfskifte efter Min Moder, Enkedrottning Josefina, ensam öfvertagit de Henne tillhöriga fastigheterna n:ris 5, 7, 9 och 11 vid Gamla Norrbro å Helgeandsholmen (n:ris 3—6 i kvarteret Norrbro), om hvilka såväl Min Fader, Konung Oscar I, som Min Moder förklarar, att desamma skulle, när kongl. hofstallets flyttning komme till verkställighet, varda nedrifna samt tomterna kostnadsfritt till vederbörande upplåtas, vill Jag härigenom medgifva, att, derest Riksdagen vid innevarande års sammanträde antager det förslag till uppförande af nytt hofstall å Artilleriplanen, som blifver af Mig godkändt, ofvan omförmälda byggnader må nedrifvas och tomtplatserna, utan någon ersättning till Mig eller Mina rättsinnehafvare, till staten öfverlåtas för att användas till uppförande å Helgeandsholmen af nytt riksdagshus med riksbank; dock under uttryckligt vilkor att, derest bifall till det förslag, som denna dag i afseende å nämnda byggnadsfrågor af mig beslutas, icke lemnas af innevarande års riksdag, Jag derefter utan hinder af förestående eller förut gifna löften förbehåller Mig att öfver nämnda lägenheter fritt förfoga.»

Enligt beräkningar, anförda å sidd. 20 och 21, skulle kostnaderna för det nya hofstallet å artilleriplanen uppgå till 1,020,000 kronor, hvilket belopp dock (se sidd. 28 och 29) rätteligen borde upptagas till 990,000 kronor, hvartill komme en kostnad af 80,000 kronor för ett vaktstall i kongl. slottets närhet för 20 hästar.

Angående basarbyggnaden å Norrbro upplyses derefter af statsrådsprotokollet (sid. 22), att enligt kongl. resolutionen den 17 oktober 1837, hvari de vilkor, under hvilka densamma innehafves, finnas innefattade, Kongl. Maj:t tillåtit, att, på samma gång basarens blifvande tomtplats förklarades vara en statens egendom, en butikbyggnad skulle få på angifvet sätt der uppföras af ett tillämnadt aktiebolag mot vilkor, bland andra, att, om framdeles i vederbörlig ordning beslut skulle fattas att förändra holmen till en öppen plats genom alla derå då befintliga byggnaders borttagande, rättighet förbehölls Kongl. Maj:t och kronan eller Stockholms stad att få inlösa den ifrågavarande byggnaden mot godtgörelse af byggnads- och anläggningskostnaderna, för hvilket ändamål byggnadsberäkningarne, verifierade samt behörigen

granskade och godkända, skulle deponeras hos offentlig myndighet för att tjena till efter rättelse vid en sådan möjligen skeende liquid, som skulle verkställas i svensk silfverspecie efter 1664 års myntfot; i öfverensstämmelse hvarmed räkningarna också deponerades hos öfverståthållareembetet och utvisade en kostnad af 101,521 kronor 95 öre.

Lemnande frågan, huruvida genom Helgeandsholmens ordnande på sätt, som nu afses, förutsättningen för kronans rätt att mot byggnads- och anläggningskostnaderna inlösa basarbyggnaden kan auses vara för handen, öppen för framtida pröfning, ansåge statsrådet emellertid kostnaden för basarens inlösen böra upptagas till det af 1883 års byggnadskomité beräknade belopp, 250,000 kronor. Kostnaden för inlösen af tvättinrättningen vid Norrströms norra gren borde också beräknas till det af nämnda komité föreslagna belopp, 30,000 kronor.

Sedermera redogör statsrådet (sidd. 22 och 23) för kostnaderna för grundläggning och ordnande af byggnadsplatsen för riksdags- och riksbankshuset, sådan byggnadskomité beräknat dem. Den slutsumma, 2,038,000 kronor, hvartill komité dervid kommit, förmenade statsrådet emellertid kunna under vissa förutsättningar, hvilka finnas närmare angifna å sidd. 23 och 24, komma att något nedbringas.

Enligt af sakkunnig person verkställd beräkning, till utgång för hvilken lagts ett af öfverintendenten Zettervall med anledning af en utaf fullmäktige i riksgäldskontoret år 1873 föranstaldt pristäflan upprättadt, af den för ändamålet tillsatta nämnden prisbelönt förslag till gemensamt riksdags- och riksbankshus, skulle kostnaden för byggnaden ofvan grund belöpa sig till 2,922,500 kronor, samt totalbeloppet af kostnaden för den ifrågasatta byggnadens uppförande å Helgeandsholmen uppgå till 6,340,500 kronor. För utrönande af den verkliga kostnad, det ifrågasatta byggnadsföretaget komme att vålla statsverket, borde emellertid, fortsätter statsrådet (å sid. 25), nyssnämnda summa minskas med icke obetydliga belopp. Från nämnda summa borde nemligen för sådant ändamål först och främst afdragas värdet af Riksdagens och riksgäldskontorets nuvarande hus med tillhörande tomter, hvilket värde en år 1880 af riksgäldsfullmäktige tillsatt komité uppskattat för riksdagshuset till 800,000 kronor och för riksgäldskontorets hus till 245,000 kronor. Vidare borde afräknas dels värdet af riksbankens nuvarande hus med tomter, af byggnadskomité uppskattadt till 500,000 kronor, dels äfven det belopp, 1,200,000 kronor, som på af statsrådet (å sid. 25) anfördt skäl riksbanken borde betala för tomten å Helgeandsholmen. Att af statsmedel fyllas återstode derved 3,595,500 kronor.

Af de för bestridande af denna kostnad erforderliga medel finnes

en betydande del redan nu tillgänglig. Då fonden för nytt riksdags-
hus nu hade en behållning af nära 2,500,000 kronor, ansåge stats-
rådet (se sid. 26) att, derest, såsom föreslagits, i år till denna fond
afsattes 200,000 kronor, densamma med inberäkning af räntor vid
1888 års slut skulle uppgå till i rundt tal 2,900,000 kronor, och alltså
ett ytterligare tillskott af endast 695,500 kronor erfordras.

Enär emellertid det nuvarande riksdagshuset och riksgälds-
kontorets hus, hvilkas sammanlagda värde uppginge till 1,045,000 kronor,
torde behöfva användas till lokaler åt den mängd embetsverk, som
sakna egna sådana, måste det kontanta tillskottet för byggnadsföre-
taget ökas med sistnämnda belopp. Derest Riksdagen derjemte an-
såge önskligt, att den afsedda byggnaden blefve fullständigt beklädd
med ädelt material, hvilket komme att medföra en ökad kostnad af
544,500 kronor, beräknade statsrådet maximum af det tillskott, som
af Riksdagen behöfde, utöfver de i statsverkspropositionen till utgörande
föreslagna 200,000 kronor, för ändamålet anvisas, utgöras af 2,285,000
kronor.

Då utskottet nu går att yttra sig öfver Kongl. Maj:ts förslag, vill
utskottet till en början i minnet återkalla de under de senaste 20 åren
nästan årligen återkommande framställningar af enskilde motionärer
eller Riksdagens fullmäktige om byggande af nytt riksdags- och nytt
riksbankshus, hvilka tydligen ådagalagt, att behovet af nybyggnad
varit allmänt och lifligt känt. Man har emellertid hittills, i brist på
enighet i fråga om den lämpligaste byggnadsplatsen och kanske framför
allt af farhåga för de betydliga kostnader, en nybyggnad skulle medföra,
sökt att tills vidare hjälpa sig genom att vidtaga förbättringar å det
nuvarande riksdagshuset. Oaktadt kostnaden för dessa förbättringar
uppgått till den sammanlagda summan af icke mindre än 407,640 kronor,
är dock riksdagshuset fortfarande i det skick, att en och hvar måste
erkänna behovet af en beqvämare, tidsenligare och sundare byggnad
för representationen.

Beträffande de nuvarande bankhusen har man äfven erkänt, att
de för sitt ändamål äro så otjenliga, att de icke kunna äfven med genom-
gripande förändringar göras ändamålsenliga, hvartill kommer att deras
läge i sydöstra delen af staden blir allt mer olämpligt, då den större
affärsrörelsen har sina lokaler hufvudsakligen i de vestligaste delarne af
staden inom broarne och allt mer drager sig åt norr.

Den kraftigaste åtgärden för åstadkommande af nytt riksdagshus var utan tvifvel 1884 års Riksdags beslut om bildande af en fond för ett sådant och afsättande af 900,000 kronor till densamma. Genom att derefter årligen medel till fonden ytterligare blifvit afsatta, har den nu vuxit till i det närmaste 2,500,000 kronor. Under det man sålunda sökt att bereda sig till att kunna möta den för hvarje år allt mer nödvändiggörande, stora nybyggnadskostnaden, har man äfven genom utredningar af komitéer och annorledes sökt lösa frågan om den lämpligaste byggnadsplatsen. Denna fråga har emellertid icke varit lätt att lösa, då man på samma gång måste tillgodose fordringar på platsens centrala och fria belägenhet, vidsträckta omfång och icke allt för stora dyrhet. Af de med något större anslutning föreslagna byggnadsplatser för ett nytt riksdagshus ligga särdeles de å Skeppsholmen och äfven den å Artilleriplanen för långt från stadens centrala delar och statens embetslokaler för att med fördel kunna användas; teatertomten bör lämpligast åt teatern bevaras; å Riddarholmen kunna numera, efter de nybyggnadsarbeten, som derå företagits, icke ifrågakomma mer än två platser, dels den tomt, som nu upptages af Riksdagens hus, dels holmens vestra del. Emot den förres användande har med rätta anmärkts, att den är för trång och för en monumental byggnad med hänsyn till Riddarholmskyrkans öfverhängande närhet illa belägen, att Riksdagen under nybyggnadstiden skulle sakna lokaler och icke ens mot höga hyresbelopp kunna erhålla sådana, samt att det nuvarande riksdagshuset väl behöfves till inrymmande af åtskilliga statens embetsverk, åt hvilka nu lokaler måste förhyras. Hvad derefter beträffar Riddarholmens vestra, del skulle dess utseende till byggnadsplats nödvändiggöra att flera bland de största der belägna embetsverken under byggnadstiden måste inrymmas i andra förhyrda lokaler, hvilket skulle medföra oberäkneliga kostnader och svårigheter.

Således återstår endast Helgeandsholmen. Denna plats är också enligt utskottets förmenande den lämpligaste byggnadsplatsen för ett nytt riksdagshus. Platsens tillräckliga storlek, dess ypperliga, centrala läge i närheten af statens embetslokaler tala i synnerhet därför. På samma gång platsen ligger midt i staden, ligger den afskild från staden, bildande ett helt för sig. På intet annat ställe skulle därför ett riksdagshus framstå så fritt, sjelfständigt och värdigt som från denna plats.

Samtidigt med att man sökt efter lämplig byggnadsplats för riksdagshuset, har man sökt sådan för det blifvande riksbankshuset. Dervid har man äfven kommit till den åsigt, att Helgeandsholmen, på grund af sitt centrala, för eldfara tryggade läge, dertill är den lämpligaste.

Att emellertid uppföra mer än en monumental byggnad å Helgeandsholmen låter sig icke göra. Kongl. Maj:t har därför föreslagit en sambyggnad derstädes af det nya riksdags- och det nya riksbanks-huset. Utskottet skulle dock icke vilja biträda detta förslag, derest icke, på samma gång Helgeandsholmen vore så väl för Riksdagen som för riksbanken den mest passande byggnadsplatsen, denna lösning af frågan erbjöde så betydliga ekonomiska fördelar. Ty dels skulle en stor besparing i sjelfva byggnadskostnaden för nytt riksbankshus utan tvifvel uppkomma genom dess sammanbyggande med det nya riksdagshuset, dels skulle en ännu betydligare besparing uppstå derigenom att allenast *en* tomt skulle för båda byggnadsföretagen tagas i anspråk. Den förra besparingen är af 1883 års byggnadskomité beräknad till 297,000 kronor, den senare anser sig utskottet kunna upptaga till 1,200,000 kronor, då utskottet erinrar sig, hurusom bankoutskottet, med bifall till fullmäktiges i riksbanken framställning, till 1881 års Riksdag hemställt, att för upplåtelse till riksbanken i och för uppförande af nytt riksbankshus af samtliga de kronan tillhöriga tomterna å Helgeandsholmen äfvensom för bortflyttandet från holmen af de för hofstallets räkning använda, staten tillhöriga byggnaderna derstädes ett belopp af 1,200,000 kronor skulle för uppförande af nytt hofstall äfvensom af ett vaktstall i kongl. slottets närhet ställas till Kongl. Maj:ts förfogande.

En nödvändig följd af den nya byggnadens förläggande till Helgeandsholmen — den bästa plats, som för densamma kan erhållas — är emellertid att underkasta sig de kostnader, som äro förenade med borttagandet af å holmen nu befintliga byggnader.

I stället för det nuvarande hofstallet måste därför uppföras en annan hofstallbyggnad, hvilken Kongl. Maj:t föreslagit skola förläggas å Artilleriplanen, dock med rätt för Kongl. Maj:t att för beredande af tjenligare byggnadsplats med Stockholms stad träffa uppgörelse om utbyte af det för ändamålet erforderliga jordområde mot vederlag antingen af annan mark vid Artilleriplanen eller ock, efter skeende uppskattning, af motsvarande del af myntverkets till gata afsedda tomt; hvarjemte till följd af det långa afstånd från kongl. slottet, hvarpå det nya hofstallet i hvarje fall skulle komma att ligga, måste uppföras ett vaktstall i det Kongl. slottets närhet, som beräknats kosta 80,000 kronor. Hvad deremot angår Hans Maj:t Konungens å Helgeandsholmen belägna tomter (n:ris 3, 4, 5 och 6 kvarteret Norrbro), har Hans Maj:t Konungen, såsom här ofvan förmålt, behagat göra det erbjudande, att, derest Riksdagen vid innevarande års sammanträde antager Kongl. Maj:ts förevarande förslag af nytt hofstall å Artilleriplanen, till staten

utan ersättningar öfverlåta nämnda tomter, för att användas till uppförande å Helgeandsholmen af nytt riksdags- och riksbankshus. I betraktande af detta Hans Maj:t Konungens frikostiga erbjudande äfvensom deraf att onekligen ej obetydliga olägenheter förorsakas genom en förflyttning till en ganska aflägsen plats af de nu föreslagna byggnaderna, inrymmande ej blott stall, rid- och vagnshus utan äfven bostäder för hofstall och stallbetjening, som till bostäder disponerat de byggnader, hvilka äro uppförda å de staten tillhöriga tomterna n:is 1 och 2 i kvarteret Norrbro, har utskottet ej ansett sig hafva något att erinra mot det af Kongl. Maj:t för dessa byggnaders och förmånens ersättning föreslagna belopp. Och må man icke heller vid bedömandet deraf förbise, att detta belopp är det hufvudsakliga, som erfordras för beredande åt Riksdagen af byggnadsplats å Helgeandsholmen. Ty kostnaden för inlösen af basarbyggnaden å Norrbro, hvilken, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, torde behöfva borttagas, bör till ett visst belopp bestämmas, hvilket, såsom ock herr statsrådet i enlighet med 1875 års byggnadskomités uppskattning ansett skäligt, torde kunna sättas till högst 250,000 kronor. Och den föreslagna inlösen af den å Helgeandsholmens norra strand belägna tvättinrättningen, torde på här nedan anförda grunder icke behöfva ifrågakomma.

Med anledning af punkten 3:o i Kongl. Maj:ts förslag, vill utskottet erinra om det ytterligare skäl för den ifrågasatta nybyggnaden, som ligger deruti, att på samma gång som riksdagshuset för sitt nuvarande ändamål är erkänt otjenligt, det såväl som riksgäldskontorets hus kan väl användas och synnerligen väl behöfves för en mängd statens embetsverk, åt hvilka nu i brist på egna lokaler måste förhyras sådana för det sammanlagda årliga beloppet af 33,600 kronor, hvarjemte äfven måste tagas hänsyn till att genom embetsverkens inhysande i förhyrda lokaler den säkerhet mot eldfara icke kan beredas, som är önskvärd i betraktande af de dyrbara handlingar der förvaras. Att emellertid, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, bestämma, att Riksdagens och Riksgäldskontorets nuvarande hus skola efter riksdagens och riksgäldskontorets afflyttning disponeras för inrymmande af nyssberörda statens embetsverk, anser utskottet icke för närvarande erfordras, utan helst böra afgöras i sammanhang med en sådan afflyttning.

Vid Kongl. Maj:ts förslag att fullständiga ritningar och kostnadsförslag till den nya byggnaden å Helgeandsholmen genom Kongl. Maj:ts försorg måtte upprättas att för Riksdagen framdeles föreläggas, har utskottet intet annat att erinra än att med anledning af de inom utskottet, vid tagen kännedom af de jemte byggnadskomiténs betänkande öfverlemnade ritningar, framställda anmärkningar skäl synes förefinnas,

att åt de Riksdagens förtroendemän, som hafva vården om nuvarande riksdagshus och riksbankshus åt sig uppdragen, lemnas tillfälle att vid de blifvande ritningarna och kostnadsförslagens upprättande höras.

Att nu till ledning för dessa ritningar och kostnadsförslag göra några erinringar eller framlägga några beräkningar anser utskottet vid sådant förhållande icke lämpligt. Dock vill utskottet med anledning af byggnadskomiténs ritningar och kostnadsförslag redan nu hafva uttaladt, att, då Riksdagens hufvuduppgift i denna sak är att skaffa sig och sina institutioner beqväma, tidsenliga, sunda och väl belägna lokaler, sådana utgifter icke torde böra ifrågakomma, som icke närmast afse att fylla detta behof, äfvensom särskildt att, med undvikande af all prakt i byggnadsättet, den afsedda byggnaden på sin framstående plats bör verka genom måttfull storlek, genom stilens enkelhet och värdighet. Den närmare granskningen i öfrigt af hvad som i afseende å platsens ordnande och byggnadens uppförande bör göras eller låtas, bör lämpligast företagas, då de blifvande ritningarna och kostnadsförslagen blifvit framlagda till Riksdagens pröfning. Den utsträckning, hvari frågan för närvarande behöfver och bör tagas, är alltså, enligt utskottets förmenande, att besluta dels att för inrymmande af Riksdagen och dess institutioner afsedd byggnad skall uppföras å vestra delen af Helgeandsholmen och dels att de kostnadsbelopp, som med nödvändighet erfordras för att Helgeandsholmen skall kunna användas till byggnadsplats, skola utgå ur fonden för nytt riksdagshus.

Att också *just nu*, efter så många år af fruktlöst sträfvande, äntligen fatta beslut om en ny byggnads uppförande för representationen, därför föreligga talande skäl. I dessa trånga, osunda lokaler har för hvarje år behofvet af nybyggnad framträdt allt mer påträngande och skall göra det än ytterligare under den följd af år, som naturligen kommer att förflyta, innan byggnadsföretaget blir bragt till sin fullbordan, och Riksdagen och dess institutioner kunna inflytta i den nya byggnaden. *Nu* beredes genom Hans Maj:t Konungens erbjudande tillfälle för Riksdagen att för denna byggnad erhålla den, enligt utskottets mening, numera enda återstående, fullt lämpliga byggnadsplats. *Nu* förefinnas de för ett byggnadsföretag fördelaktigaste konjunkturen — låga arbetspris och billiga materialier — som skola hafva till följd att kostnaderna blifva betydligt mindre, än man under andra omständigheter kunnat hoppas. *Nu* har slutligen den för ett nytt riksdagshus bildade fonden stigit till ett belopp, som, tillsammans med det bidrag man från riksbanken har att förvänta, möjliggör betäckandet af den största delen af kostnaderna för en efter landets tillgångar och

anspråk lämpad nybyggnad, så att endast ett jämförelsevis obetydligare belopp torde behöfva framdelas anvisas under den följd af år, byggnadsarbetet kommer att fortgå.

Då representationen en gång får flytta in i sin nya byggnad, skall den också förvisso erfara den lättnad i arbetet, som vinnes genom att detsamma får utföras i ljusa, rymliga, sunda lokaler.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt och så tillvida bifallas, att Riksdagen må besluta:

1:o) att en för inrymmande af Riksdagen, riksbanken, riksgäldskontoret och justitieombudsmansexpeditionen afsedd byggnad må uppföras å vestra delen af Helgeandsholmen;

2:o) att Artilleriplanen, eller den del af Artillerigården, som är belägen emellan Riddare-, Artilleri-, Kaptens- och Sibyllegatorna, äfvensom erforderlig del af tomten n:o 6 i kvarteret Bodarne må, efter af-rödjande af det å Artilleriplanen befintliga förra artilleristallet, disponeras för uppförande af nytt hofstall, med rätt för Kongl. Maj:t att för beredande af tjenligare byggnadsplats för hofstallsanläggningen med Stockholms stad träffa uppgörelse om utbyte af det för ändamålet erforderliga jordområde mot vederlag antingen af annan mark vid Artilleriplanen eller ock, efter skeende uppskattning, af motsvarande del af myntverkets till gata afsedda tomt;

3:o) att Riksdagens och riksgäldskontorets nuvarande hus må efter Riksdagens och riksgäldskontorets afflyttning från desamma disponeras för inrymmande deri af sådana statens embetsverk, hvilka sakna egen lokal;

4:o) att såsom godtgörelse för upplåtelse af tomt å Helgeandsholmen för den del af ofvan omnämnda byggnad, som är afsedd att inrymma riksbanken, äfvensom för uppförande af ifrågavarande del af byggnaden må af riksbankens medel till fonden för nytt riksdagshus öfverlemnas ett belopp af 1,200,000 kronor, äfvensom att efter samma byggnadsarbets fullbordande dispositionsrätt öfver riksbankens nuva-

rande tomter med derå befintliga byggnader tillägges statsverket;

5:o) att fullständiga ritningar med kostnadsförslag till ofvan omförmälda byggnad å Helgeandsholmen må genom Kongl. Maj:ts försorg, efter fullmäktiges i riksbanken och riksgäldskontoret hörande, upprättas och derefter till Riksdagen öfverlemnas samt att de för upprättandet af ifrågavarande ritningar och kostnadsförslag erforderliga utgifter må få af tillgångarne i fonden för nytt riksdagshus bestridas; samt

6:o) att af samma fond må utgå *dels* högst 250,000 kronor för inlösen af basarbyggnaden å Norrebro, *dels* intill ett belopp af högst 990,000 kronor kostnaden för uppförande af nytt hofstall å Artilleriplanen äfvensom af högst 80,000 kronor för uppförande eller anordnande på annat sätt af ett vaktstall i kongl. slottets närhet, *dels ock* de till sammanlagdt 55,000 kronor beräknade kostnaderna för ersättande af det för landtförsvarets behof disponerade förra artilleristallet vid Artilleriplanen och för inlösen af byggnaderna å egendomen n:o 6 i kvarteret Bodarne.

Stockholm den 23 juni 1887.

På det sammansatta utskottets vägnar:

G. S. ÅKERHJELM.

Reservationer:

af herr *H. P. P. Tamm*, som anförde: »*Då* jag i likhet med utskottet anser, att Riksdagen vid dessa byggnader icke bör bevilja medel till andra ändamål, än sådana, som afse Riksdagens verkliga praktiska behof, utan öfverlemna åt Stockholms kommun att, om den

så önskar, å Helgeandsholmen utföra de arbeten, som den kan finna för sina ändamål nödvändiga, såsom erhållande af öppna platser, beredande af ny trafikled mellan stadens norra och södra delar samt ordnande af Helgeandsholmens norra strand, och på denna grund icke kan inse, att basarens borttagande alls för nya riksdagshuset kräfvades;

då icke mera af denna basar kan för sagda ändamål behövas än att beqväm genomfartsväg från Norrbro beredes till riksdagshuset vare sig denna tages å basarens begge sidor eller å dess midt, och enligt kongl. brefvet af den 17 oktober 1837 rörande upplåtelse af plats till basaren är stadgadt, att basaren skall inskränkas derhän, att i öfverensstämmelse med den Tessinska generalplanen en gata af omkring 12 alnars bredd kunde å begge sidor om denna byggnad anläggas, och att om byggnaden åt någon sida komme att utsträckas, fri genomgång från bolagets byggnads portique till en passage, som möjligen kunde blifva upptagen genom hofstallet på södra sidan borde förbehållas;

då jag hyser tvifvel, om att denna basar, som nu i årliga hyror gifver 30,000 kronor, kan lösas till det antagna priset af 250,000 kronor, och

då Kongl. Maj:t uti skrifvelse af den 3 december 1880 i fråga om upplåtande af plats till riksbanken å Helgeandsholmen delat min uppfattning genom förklarande, att förbehåll skulle göras, att Stockholms kommun blefve berättigad att efter förvärfvande och nedrivande af basarbyggnaden vid Norrbro till öppen plats disponera så väl denna byggnadstomt som den öfriga del, som ligger öster om en rät linie, dragen från Gustaf Adolfs staty till yttersta hörnet af vestra slotts-flygeln allt mot skyldighet att åtaga sig kostnaderna för iståndsättande och underhåll af holmens öppna platser och gator samt stränder, der de af öppen plats eller gata mötas,

så har jag icke kunnat biträda utskottets mening, att högst 250,000 kronor beviljas för detta ändamål, men å andra sidan, då antingen för ökande af gatornas bredd vid holmens stränder eller för beredande af genomfartsväg å basarens midt, någon utgift kan blifva nödvändig, torde en härför behöflig mindre summa böra anslås för detta ändamål eller 50,000 kronor, hvarigenom i alla fall en minskning i den beräknade kostnaden uppstår af 200,000 kronor.

På grund häraf får jag hemställa, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt och så till vida bifallas, att Riksdagen må besluta:

1:o) att en för inrymmande af Riksdagen, riksbanken, riksgäldskontoret och justitieombudsmans-

expeditionen afsedd byggnad må uppföras å vestra delen å Helgeandsholmen;

2:o) att Artilleriplanen, eller den del af Artillerigården, som är belägen emellan Riddare-, Artilleri-, Kaptens- osh Sibyllegatorna, äfvensom erforderlig del af tomten n:o 6 i kvarteret Bodarne må, efter af-rödjaude af det å Artilleriplanen befintliga förra artilleristallet, disponeras för uppförande af nytt hofstall, med rätt för Kongl. Maj:t att för beredande af tjenligare byggnadsplats för hofstallsanläggningen med Stockholms stad träffa uppgörelse om utbyte af det för ändamålet erforderliga jordområde mot vederlag antingen af annan mark vid Artilleriplanen eller ock, efter skeende uppskattning, af motsvarande del af myntverkets till gata afsedda tomt;

3:o) att Riksdagens och riksgäldskontorets nuvarande hus må efter Riksdagens och riksgäldskontorets afflyttning från desamma disponeras för inrymmaude deri af sådana statens embetsverk, hvilka sakna egen lokal;

4:o) att såsom godtgörelse för upplåtelse af tomt å Helgeandsholmen för den del af ofvan omförmälda byggnad, som är afsedd att inrymma riksbanken, äfvensom för uppförande af ifrågavarande del af byggnaden må af riksbankens medel till fonden för nytt riksdagshus öfverlemnas ett belopp af 1,200,000 kronor, äfvensom att efter samma byggnadsarbetes fullbordande dispositionsrätt öfver riksbankens nuvarande tomter med derå befintliga byggnader tillägges statsverket;

5:o) att fullständiga ritningar med kostnadsförslag till ofvan omförmälda byggnad å Helgeandsholmen må genom Kongl. Maj:ts försorg efter fullmäktiges i riksbanken och riksgäldskontoret hörande upprättas och derefter till Riksdagen öfverlemnas samt att de för upprättandet af ifrågavarande ritningar och kostnadsförslag erforderliga utgifter må få af tillgångarne i fonden för nytt riksdagshus bestridas; samt

6:o) att af samma fond må utgå *dels* till bestri-dande af kostnad för beredande af genomgång i basar-

byggnaden å Norrbro eller för andra åtgärder, som med denna byggnad kunna blifva erforderliga för åstadkommande af lämplig passage till riksdagshuset, ett belopp af 50,000 kronor; *dels* intill ett belopp af högst 990,000 kronor kostnaden för uppförande af nytt hofstall å Artilleriplanen äfvensom af högst 80,000 kronor för uppförande eller anordnande på annat sätt af ett vaktstall i kongl. slottets närhet; *dels ock* de till sammanlagdt 55,000 kronor beräknade kostnaderna för ersättande af det för landtförsvarets behof disponerade förra artilleristallet vid Artilleriplanen och för inlösen af byggnaderna å egendomen n:o 6 i kvarteret Bodarne»;

af herrar *Carl Ifvarsson, I. Lyttkens, Anders Larsson* och *P. Pehrson*, hvilka yttrat: »Då ifrågavarande förslag i sig innefattar fråga om flera sammanlänkade byggnadsföretag, medförande stora, nu oöfverskådliga kostnader; då den ensamt för riksdagshusbyggnad samlade fonden antagligen skulle åtgå endast för Helgeandsholmens afrödjande och för nya hofstall, hvaraf följer att nya statsanslag till betydliga belopp skulle erfordras för såväl byggnaderna å holmen som alla öfriga dermed förenade kostnader;

då Helgeandsholmens lämplighet till byggnadsplats för riksdagshus är omtvistad och enligt vårt förmenande icke kan i detta hänseende jemföras med åtskilliga andra för ändamålet ifrågasatta byggnadsplatser, såsom i Kungsträdgården eller på Artilleriplanen, till hvilka äfven kan räknas kongl. teaterns tomt vid Gustaf Adolfs torg, för den händelse teaterhuset derstädes, såsom numera antagligt är, snart kommer att nedrifvas;

då det nya riksdagshuset, uppfördt å Helgeandsholmen, icke antages blifva tillgängligt för Riksdagen förr än efter omkring 9 års förlopp, men, uppfördt på annan, utan stora förberedande åtgärder tillgänglig plats, kunde, hufvudsakligen med den nu samlade byggnadsfonden, blifva uppfördt och tillgängligt långt tidigare, äfven om beslut derom icke vid innevarande riksdag fattas;

då det icke synes oss lämpligt att denna Riksdag, hvars Andra Kammare är vald hufvudsakligen med hänsyn till en särskild fråga, fattar beslut om ifrågavarande byggnadsföretag och således förbinder kommande Riksdagar till mångåriga fortlöpande stora utgifter, hvilka måste menligt inverka på om icke alldeles tillintetgöra väl behöfliga och därför efterlängtrade skattelindringar; så och

då de af utskottet föreslagna förändringarna i Kongl. Maj:ts proposition synas oss åtminstone i det närmaste betydelselösa, samt intet i laga ordning väckt förslag om annan byggnadsplats nu föreligger, få vi vördsamt hemställa,

att Riksdagen icke måtte bifalla hvarken Kongl. Maj:ts proposition eller utskottets förslag i ämnet;

af herr *M. Dahn*, som anfört: »Då jag icke kunnat vara med om att tillstyrka den kongl. propositionen, har detta berott ej blott derpå att det förefaller mig betänkligt att offra millioner på stall- och riksdagshusbyggnader (företag som väl ändå tills vidare kunna anstå), under det Riksdagen ej förmått enas om något verksamt sätt att komma våra betryckta näringar till hjälp; utan äfven af svårigheten, för att ej säga omöjligheten, att beräkna och öferskåda det vidlyftiga företagens omfång med afseende på den *slutliga kostnaden*, då hvarken *ritning* eller *kostnadsförslag* blifvit uppgjorda. Det heter visserligen i den kongl. propositionen, att ritning och kostnadsförslag måhända skola kunna framläggas för 1888 års Riksdag; men ej heller det är säkert. Hvad som deremot är visst, i fall Kongl. propositionen bifalles, är att Riksdagen bortplottrar riksdagshusfonden på stallar, broar, basar m. m. (Basaren sägs årligen lemna 30,000 kronor netto till aktieegarne, hvadan expropriation af densamma helt säkert betingar en vida större utgift, än hvad Kongl. Maj:t beräknat). Och när omsider kostnadsförslaget till byggnaden på Helgeandsholmen för en kommande Riksdag framlägges skall *den* måhända finna kostnaden afskräckande och platsen — olämplig. För öfrigt är det väl ej alldeles afgjort, att Helgeandsholmen för ifrågavarande byggnadskomplex är den lämpligaste. (Att den är den dyraste lär väl vara obestriddligt). Hvad särskildt riksbanken beträffar, torde det måhända kunna ifrågasättas, huruvida denna på den insulära och nattetid föga frekventerade platsen vore tillräckligt tryggad mot inbrott. Både operahusets tomt och Carl den tolfte torg erbjuda tvifvels utan fördelaktigare läge och i omförmälda hänseende större trygghet. Angående frågan om hofstallets flyttning synes det mig som att, då artilleriet och veterinärinstitutet med dess fyrfotingar blifvit förlagda utom hufvudstadens hank och stör (dit väl snart äfven hästgardet kommer att förflyttas), också hofstallet med dess besättning bort få sin plats utom de mera bebyggda stadsdelarne. Ej heller bör den dryga kostnaden för hofstallet på *ifrågavarande dyrbara* plats förbises. Frukta för att Konungen ej framdeles skulle vilja afstå ifrån sina tomter på Helge-

andsholmen tror jag är ett onödigt bekymmer, ty finner Hans Maj:t att det blir allvar med »holmens» ordnande, skall han helt säkert, hvad på honom beror, beredvilligt bidra till förverkligande af detta hans höge faders älsklings- och önskemål. På dessa skäl, och då den finansiella ställningen manar till försigtighet, yrkar jag afslag på såväl den kongl. propositionen som sammansatta utskottets förslag.»

Rättelse

i sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 3:

Sid. 12 rad. 8 uppfifrån och följande till och med slutet af utskottets hemställan skola hafva följande lydelse:

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt och så till vida bifallas, att Riksdagen må besluta:

1:o) att en för inrymmande af Riksdagen, riksbanken, riksgäldskontoret och justitieombudsmans-expeditionen afsedd byggnad må uppföras å vestra delen af Helgeandsholmen;

2:o) att Artilleriplanen, eller den del af Artillerigården, som är belägen emellan Riddare-, Artilleri-, Kaptens- och Sibyllegatorna, äfvensom erforderlig del af tomten n:o 6 i kvarteret Bodarne må, efter af-rödjande af det å Artilleriplanen befintliga förra artilleristallet, disponeras för uppförande af nytt hofstall, med rätt för Kongl. Maj:t att för beredande af tjenligare byggnadsplats för hofstallsanläggningen med Stockholms stad träffa uppgörelse om utbyte af det för ändamålet erforderliga jordområde mot vederlag antingen af annan mark vid Artilleriplanen eller ock, efter skeende uppskattning, af motsvarande del af myntverkets till gata afsedda tomt;

3:o) att såsom godtgörelse för upplåtelse af tomt å Helgeandsholmen för den del af ofvan omförmälda byggnad, som är afsedd att inrymma riksbanken,

äfvensom för uppförande af ifrågavarande del af byggnaden må af riksbankens medel till fonden för nytt riksdagshus öfverlemnas ett belopp af 1,200,000 kronor, äfvensom att efter samma byggnadsarbetes fullbordande dispositionsrätt öfver riksbankens nuvarande tomter med derå befintliga byggnader tillägges statsverket;

4:o) att fullständiga ritningar med kostnadsförslag till ofvan omförmälda byggnad å Helgeandsholmen må genom Kongl. Maj:ts försorg efter fullmäktiges i riksbanken och riksgäldskontoret hörande upprättas och derefter till Riksdagen öfverlemnas samt att de för upprättandet af ifrågavarande ritningar och kostnadsförslag erforderliga utgifter må få af tillgångarne i fonden för nytt riksdagshus bestridas; samt

5:o) att af samma fond må utgå *dels* högst 250,000 kronor för inlösen af basarbyggnaden å Norrebro, *dels* intill ett belopp af högst 990,000 kronor kostnaden för uppförande af nytt hofstall å Artilleriplanen äfvensom af högst 80,000 kronor för uppförande eller anordnande på annat sätt af ett vaktstall i kongl. slottets närhet, *dels ock* de till sammanlagdt 55,000 kronor beräknade kostnaderna för ersättande af det för landtförsvarets behof disponerade förra artilleristallet vid Artilleriplanen och för inlösen af byggnaderna å egendomen n:o 6 i kvarteret Bodarne.

Rättelse

i herr *H. P. P. Tamms* till sammansatta stats- och bankoutsrottets utlåtande n:o 3 afgifna reservation:

Sid. 14, rad. 5 nedifrån och följande till och med reservationens slut skola hafva följande lydelse:

På grund häraf får jag hemställa, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt och så tillvida bifallas, att Riksdagen må besluta:

1:o) att en för inrymmande af Riksdagen, riksbanken, riksgäldskontoret och justitieombudsmans-expeditionen afsedd byggnad må uppföras å vestra delen å Helgeandsholmen;

2:o) att Artilleriplanen, eller den del af Artilleri-gården, som är belägen emellan Riddare-, Artilleri-, Kaptens- och Sibyllegatorna, äfvensom erforderlig del af tomten n:o 6 i kvarteret Bodarne må, efter af-rödjande af det å Artilleriplanen befintliga förra artilleristallet, disponeras för uppförande af nytt hofstall, med rätt för Kongl. Maj:t att för beredande af tjenligare byggnadsplats för hofstallsanläggningen med Stockholms stad träffa uppgörelse om utbyte af det för ändamålet erforderliga jordområde mot vederlag antingen af annan mark vid Artilleriplanen eller ock, efter skeende uppskattning, af motsvarande del af myntverkets till gata afsedda tomt;

3:o) att såsom godtgörelse för upplåtelse af tomt å Helgeandsholmen för den del af ofvan omförmälda byggnad, som är afsedd att inrymma riksbanken, äfvensom för uppförande af ifrågavarande del af byggnaden må af riksbankens medel till fonden för

nytt riksdagshus öfverlemnas ett belopp af 1,200,000 kronor, äfvensom att efter samma byggnadsarbets fullbordande dispositionsrätt öfver riksbankens nuvarande tomter med derå befintliga byggnader tillägges statsverket;

4:o) att fullständiga ritningar med kostnadsförslag till ofvan omförmälda byggnad å Helgeandsholmen må genom Kongl. Maj:ts försorg, efter fullmäktiges i riksbanken och riksgäldskontoret hörande, upprättas och derefter till Riksdagen öfverlemnas samt att de för upprättandet af ifrågavarande ritningar och kostnadsförslag erforderliga utgifter må få af tillgångarne i fonden för nytt riksdagshus bestridas; samt

5:o) att af samma fond må utgå *dels* till bestridande af kostnad för beredande af genomgång i basarbyggnaden å Norrebro eller för andra åtgärder, som med denna byggnad kunna blifva blifva erforderliga för åstadkommande af lämplig passage till riksdagshuset, ett belopp af 50,000 kronor; *dels* intill ett belopp af högst 990,000 kronor kostnaden för uppförande af nytt hofstall å Artilleriplanen äfvensom af högst 80,000 kronor för uppförande eller anordnande på annat sätt af ett vaktstall i kongl. slottets närhet; *dels ock* de till sammanlagdt 55,000 kronor beräknade kostnaderna för ersättande af det för landtförsvarets behof disponerade förra artilleristallet vid Artilleriplanen och för inlösen af byggnaderna å egendomen n:o 6 i kvarteret Bodarne»;